

SPIRIDON VANGHELI

ISPRĂVILE LUI GUGUȚĂ

Ediția a doua

Desene: Boris Diodorov

Responsabil de ediție: Constantin Bostan

DOXOLOGIA

Iași, 2026

Stimate Domnule Spiridon Vangheli,

(...) Regret mult că nu v-am menționat în Istoria literaturii române de la creația populară la postmodernism (Ed. Saeculum I.O., 2002), însă acest volum e realitatea celor 4 volume anterioare, apărute sub titlul Scurtă istorie a literaturii române (1994-1997), înainte ca eu să fi aflat de Dvs. E adevărat că, între timp, cunoscusem O istorie deschisă... a lui Mihai Cimpoi... De altfel, în cartea lui Cimpoi nu e menționată ca atare literatura basarabeană pentru copii, și îmi voi fi spus că această literatură n-o fi având realizări superioare...

Cu atât mai violentă a fost surpriza provocată de cărțile Dvs. Străbătându-le, nu-mi venea să cred că, dincolo de Prut, se scrisese și se scrie la un asemenea nivel. E paradoxal și revoltător că, traduse în atâtea limbi, aceste cărți nu circulă, nu se găsesc în librării la București și poate în alte orașe tocmai din Țară. Dând să-mi formulez opinia despre ele, constat că nu pot decât să confirm aprecierile ultraelogioase venite de pe aproape toate întinderile Terrei. Nu pot decât să conchid că entuziasmul cu care vă scriu copiii de pretutindeni este – analizat cu toată obiectivitatea – legitim.

Chiar fără a-și retrăi, în paginile volumelor Guguță și prietenii săi și Tatăl lui Guguță... propriile isprăvi și lecturi din copilărie, adultul cu oarecare experiență în cunoașterea literaturii nu poate decât să rămână impresionat – la modul lucid – de însușirile literare, artistice pe care atât proza, cât și versurile din aceste volume le posedă. Naratorul și poetul care sunteți dispune de o imaginație prodigioasă, de o inventivitate epică extraordinară, de un simț al compoziției, de un dar al istorisirii, vrednice de povestitorii moldoveni de frunte, care știu (precum C. Negruzzi, de pildă) să nareze perfect vioiciunea și gravitatea, umorul și duioșia, descrierea încântătoare și tensiunea dramatică, relatarea comică și punctarea momentului tragic.

O notabilă calitate a scrisului Dvs. este desăvârșita stăpânire a limbii române, pe care o manipulați exact în spiritul firii ei. Scrieți într-o limbă curat românească, însă nu e „neaoșă” la modul ostentativ, nu anacronică, nu împovărată de arhaisme și regionalisme, neologistică în parte, dar numai în măsura strictului necesar. Câte un termen local dă frazei culoare, savoare și autenticitate, însă acesta e astfel plasat încât poate fi numaidecât înțeles în context de oricine știe bine românește. Excelența „discursului” narativ și în aspectul lingvistic e, de altfel, învederată de posibilitatea tălmăcirii sale în toate limbile mari ale pământului. Limba lui Creangă e, desigur, inegalabilă, dar accesibilă numai celor ce îi simt toate nuanțele; în traducere, ea nu are șansa să fie transcrisă cu întregul ei farmec inanalizabil.

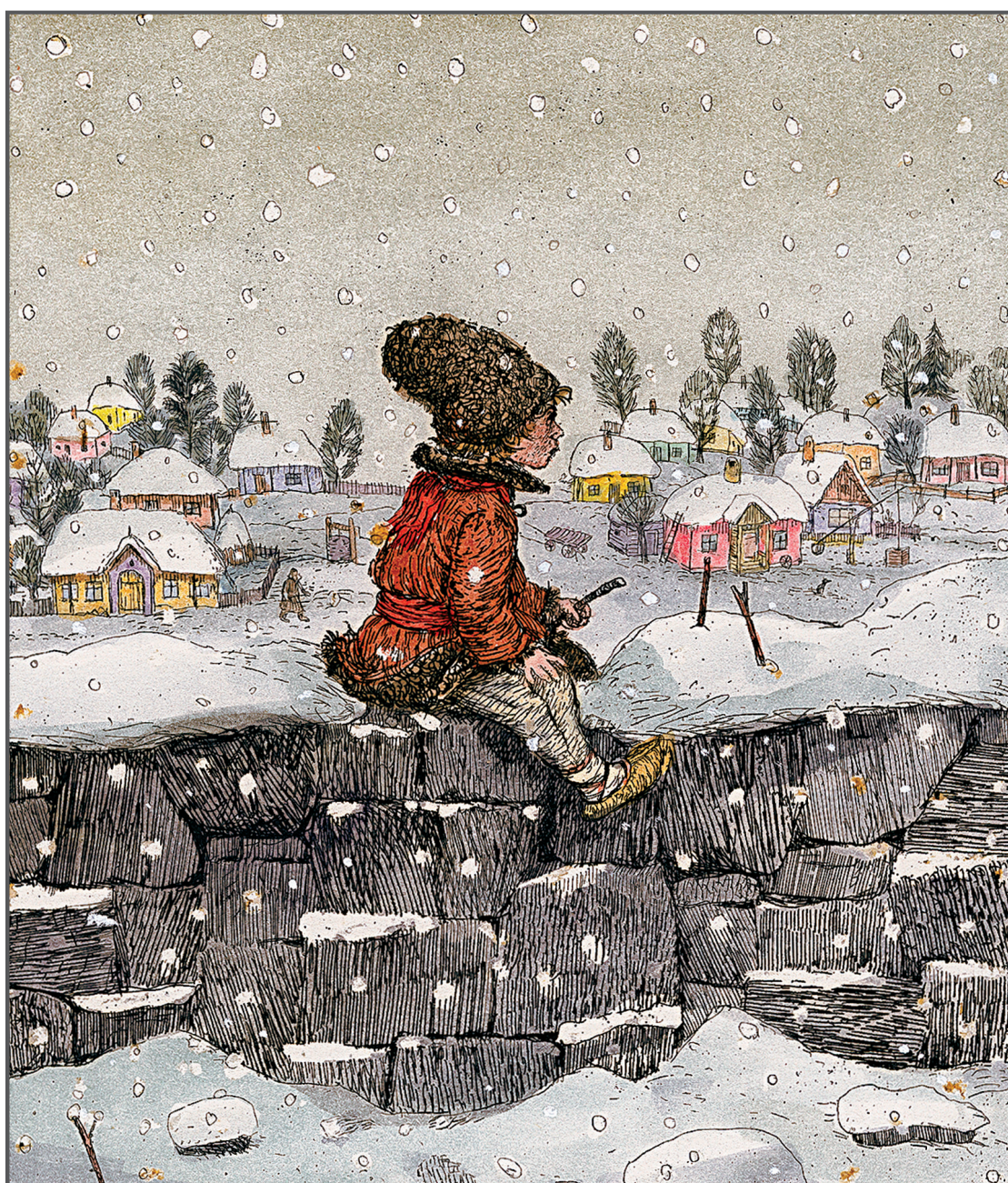
În afară de aceasta, nici Creangă însuși n-ar putea povesti, cu hazul Amintirilor, întâmplări cum sunt unele din cărțile Dvs., puternic circumstanțiate istoric (Cine a furat papucii Maicii Domnului sau Pușcăria, de ex.) și cu atât mai puțin, n-ar avea cum dezvălui în stilul poveștilor sale experiența Olguței în imperiul siberian.

Vreau să spun că Dvs. vă găsiți în posesia singurului stil etern valabil, cel numit de Caragiale „stilul potrivit”: stilul funcțional adaptiv conținutului. Atât în povestiri, cât și în balade, în tălmăcirii și în așa-zisele „eseuri”.

În concluzie, nu pot decât să vă adresez felicitări pentru tot ce ați înfăptuit și să vă doresc sănătate și putere de muncă pentru încă mulți ani.

Dumitru MICU

București, 11 aprilie 2002

— Uite, ce multă iarnă a venit la noi!

GUGUȚĂ

Iarna l-a găsit pe Guguță sub căciulă, în satul său, Trei Iezi. I-a plăcut Mătușii Ierne băiețelul: au coborât și fulgii din cer să-l vadă și l-au făcut a-alb din cap până în picioare – un omuleț de zăpadă, numai că de sub căciula lui ieșea un nouraș de fum.

Fulgii credeau că Guguță face focul sub căciulă... He, de unde să știe ei că acela nu-i fum, ci-i suflarea lui

Guguță? Și de ce să facă focul?! Când și-a pus căciula în cap, a dat tot frigul afară!

După ce au mai gospodărit prin curte, fulgii au chemat băiețelul la porțiță.

Guguță s-a frecat la ochi: drumul nu mai era! S-a urcat pe porțiță: sunt dealurile de dincolo de sat?

Dealurile erau, dar acum purtau căciuli albe, ma-ari și s-au apropiat de casele oamenilor.

— Oare de ce s-au grămadit ele lângă sat? se întreba Guguță. A-a, pesemne că vor să ierneze aici...

Guguță și-a apăsat căciula bucuroș:

— Uite, ce multă iarnă a venit la noi!

Iar fulgii, văzând nourași de aburi deasupra porțiței, tot mai credeau că Guguță face focul sub căciulă...

CĂCIULA LUI GUGUȚĂ

ata i-a făcut căciula
mai mare, ca s-o
poarte și la anul.

— Cade peste ochi, tată.

— D-apoi ridic-o, Gu-
guță, că altă treabă n-ai în
iarna asta, surâde tata.

Hm, Guguță n-are altă
treabă?! Om vedea mâine
cui ar fi să-i cadă căciula!

A doua zi el se scoală
înaintea tatei, iese în vârful

picioarelor din casă și dă mâncare la oi.

Când a venit tata cu un braț de fân, băiețelul mergea călare pe
berbec prin ocol.

— Tu ești, Guguță?

— A, bună dimineața, tată! și-i face semn: adică, du, omule, fânul
la loc.

De atunci, Guguță avea grijă de oi.

Da' în satul Trei Iezi era o mamă de iarnă! Oamenii ieșeau din casă
încotoșmănați, iar când mergeau, parcă aveau scripcă la picioare!

Odată, Guguță venea de nu știu unde. Pe drum – țipenie de om.
Abia pe lângă moară se întâlnește cu o fetiță din clasa întâi. Era fără
mănuși. Tot punea geanta pe zăpadă și sufla în mâini, vânăta de frig.

— Ai înghețat, așa-i?

— Olecuță.

— Dă s-o duc eu, arată Guguță la geantă.

— Tu?! îl măsoară fetița cu ochii. Păi, ești cât căciula, bre... Ei, bine, du-o, dacă vrei! și își vâră apoi mâinile în mâneci și haide-hai după Guguță.

Merge băiețelul, dar un gând nu-i dă pace: „Are să degere fetița!” Auzea cum dârdâie de frig.

— Știi ce? își scoate el căciula. Ia pune-o pe cap!

— Nu, Guguță, ai să răcești tu.

— Dacă n-o iei, o las aici, în drum!

Și chiar o lasă. „Scârț-scârț!”, se duc amândoi... Frigul mușcă de urechi, dar Guguță nu se dă. Iar căciula, supărată, stă acolo, în mijlocul drumului. Când Guguță întoarce capul, când fetița: nu cumva a luat-o cineva?

Da' căciula, cum vede că stăpânul o leapădă, unde trage o dată aer și se face mai mare, ca să-i ajungă din urmă.

Vede băiețelul una ca asta și, bucuros, intră cu fetița cu tot sub căciulă, la cald. „Scârț-scârț!”, a dus copila până la porțița ei, apoi și-a căutat de drum.

De atunci, cum suna clopoțelul, Guguță răsărea ca din pământ la poarta școlii. Punea căciula pe zăpadă, iar cei din clasa întâi țopăiau în jurul ei și căciula se făcea tot mai mare. Nu una, ci șapte fete lua acum băiețelul sub căciulă! Odată, pe un viscol, a dus-o și pe învățătoarea lor acasă. Văzând că merg atâtea piciorușe sub o căciulă, cățeeii satului alergau lătrând înainte și în urmă, de parcă asta era căciula lor!... Oamenii din Trei Iezi ieșeau pe la porți și căscau gura: să treacă pe drum așa o căciulă și să n-o vezi?!

Acasă, căciula se făcea iar mică, s-o pună Guguță în cui.

Se bucura băiețelul, cum să nu, căciula era a lui. Când colo, într-o zi nu l-a făcut de rușine? Era un ger de a răgușit clopoțelul școlii, copiii alergau care mai de care, voiau sub căciulă, la cald, dar ea nu s-a făcut mare...

Nu una, ci șapte fete lua acum băiețelul sub căciulă!